

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
1.2 Facultatea / Departamentul	Școala Doctorală de Teologie
1.3 Departamentul	Teologie
1.4 Domeniul de studii	Teologie
1.5 Ciclul de studii	Studii de doctorat
1.6 Programul de studii/Calificarea	Doctorat

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	<i>Teologie Liturgică: Elemente de liturgică comparată; Direcții de cercetare în Teologia liturgică actuală</i>						
2.2 Titularul activităților de curs	Prof. Dr. Pr. Viorel Sava						
2.3 Titularul activităților de seminar	Prof. Dr. Pr. Viorel Sava						
2.4 Anul de studiu	I	2.5 Semestrul	I	2.6 Tipul de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	OP

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	2	din care: 3.2	1	3.3 seminar/laborator	1
3.4 Total ore din planul de	28	din care: 3.5	14	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					
Tutoriat					
Examinări					
Alte activități.....					
3.7 Total ore studiu individual	222				
3.9 Total ore pe semestru	250				
3.10 Numărul de credite	10				

4. Precondiții (dacă este cazul)

4.1 De curriculum	- Parcurgerea ciclului de licență și master în domeniu
4.2 De competențe	- Cunoașterea aprofundată a personalităților și învățăturilor fundamentale ale Teologiei Liturgice

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. De desfășurare a cursului	Prezența, în proporție de 75% la orele de curs
5.2. De desfășurare a seminarului/laboratorului	Prezența, conform <i>Regulamentului de activitate didactică</i> , la cel puțin 80% din activitățile de seminar

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	<p>C1. Cunoașterea aprofundată a conceptelor specifice Teologiei Practice;</p> <p>C2. Cunoașterea învățăturilor fundamentale ale marilor personalități din domeniul Teologiei Liturgice;</p> <p>C3. Dezvoltarea capacității de analiză și interpretare a conceptelor teologice specifice disciplinei;</p> <p>C4. Capacitatea de a utiliza metodele și principiile fundamentale, specific competențelor obținute, în evaluarea unor situații contextuale, bine definite.</p>
Competențe transversale	<p>CT1. Capacitatea de utilizare a cunoștințelor dobândite într-un demers de cercetare interdisciplinar.</p> <p>CT2. Capacitatea de a identifica și de a propune unei cercetări aprofundate a temelor importante din domeniul Teologiei Liturgice.</p> <p>CT3. Capacitate de comunicare eficientă în cadrul activității de cercetare aprofundată în domeniu.</p>

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general	Cunoașterea și utilizarea eficientă a cunoștințelor, competențelor și abilităților științifice dobândite.
7.2 Obiectivele specifice	Asumarea onestității și responsabilității morale în activitatea de cercetare.

8. Conținuturi

8. 1 Curs	Metode de	Observații
1. Introducere generală în cercetarea academică	expunere, conversație (curs interactiv)	2 ore
2. Cercetarea teologico-liturgică – particularități specifice		2 ore
3. Direcții de cercetare în Teologia Liturgică românească în sec. XX și la începutul sec. XXI		5 ore
4. Direcții de cercetare în Teologia Liturgică occidentală în sec. XX și la începutul sec. XXI		5 ore

Bibliografie:

1. Botoșăneanul, P.S., Calinic, Episcop Vicar, *Maica Domnului în lumina Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții, o sinteză pentru omul grăbit*, Editura Pars Pro Toto, Iași, 2015.
2. Braniște, Pr.prof.dr., Ene, *Despre preoție*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004.
3. Braniște, Pr.prof.dr., Ene, *Explicarea Tainelor de inițiere : Botezul, Mirungerea și Sfânta Euharistie în literatura creștină*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2015.
4. Braniște, Pr.prof.dr., Ene, *Liturghia – sufletul etern al Ortodoxiei în rugăciune: studii de teologie liturgică*, ediție îngrijită de Î.P.S. dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula și Conf. Dr. Ciprian-Ioan Streza, vol. I, Editura Andreiana, Sibiu, 2013.
5. Braniște, Pr.prof.dr., Ene, *Participarea la Liturghie*, Editura România Creștină, București, 1999.
6. Braniște, Pr.prof.dr., Ene, *Preoția și chipul preotului după Sfânta Scriptură*, în „BOR”, LXXXIII (1965), nr. 5-6..
7. Braniște, Pr.prof.dr., Ene, *Viața lăuntrică a preotului*, în „BOR”, LXXIV (1956), nr. 1-2.
8. Cabasila, Nicolae. *Despre viața în Hristos*, trad. din lb. greacă de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.
9. Caraza, Diac. prof. dr., Ioan, *Importanța preacinstirii Maicii Domnului pentru marturisirea lui Dumnezeu, în Hristos, la Sfântul Chiril al Alexandriei*, Slobozia-Bucuresti, Editura Episcopiei Sloboziei și Calarasilor, Parenesis, 2013
10. Cândea, Pr. Prof., Sp., *Sensul preoției la Sfinții Părinți*, în „S.T.”. II (1950), nr. 3-6.
11. Coman, Pr. Prof., Ioan G., *Chipul preotului după Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți*, în „S.T.”, VIII (1956), nr. 3-4.
12. Constantinescu, Pr. Prof., Ioan, *Reflecții cu privire la problema vocației și a pregătirii preoțești*, în „BOR”, LXXXVII (1969), nr. 11-12.
13. Farcașiu, Pr. Dr., Lucian, *Teologia imnografiei Praznicelor Împărățești din ciclul pascal, studiu liturgic-istoric*, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2010.
14. Felmy, Karl Christian, *De la Cina cea de Taină la Dumnezeiasca Liturghie a Bisericii Ortodoxe*, traducere de Pr.prof. Ioan I. Ică, Editura Deisis, Sibiu, 2004.
15. Galeriu, Pr. conf., Const. N., *Slujirea preoțească după Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție*, în „S.T.”, XXIX (1977), nr. 1-2.

16. Gavrilă, Pr. Dr., Vasile, *Cununia – viață întru Împărăție*, Editura Fundația Tradiția Românească, București, 2004.
17. Giroaudo, Cesare, *The Anaphoral Genesis of the Institution Narrative in Light of the Anaphora of Addai and Mari*, în colecția *Orientalia Christiana Analect*, 295, Pontificio Instituto Orientale, Roma, 2011.
18. Ică jr., I. Ioan, *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului. Integrala comentariilor liturgice bizantine*, Editura Deisis, Sibiu, 1011.
19. Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, *Ingerul pazitor*, Ed. Reintregirea, Alba-Iulia, 2012.
20. Kniazev, Alexis, *Maica Domnului în Biserica Ortodoxa*, traducere din franceza de Lucretia Maria Vasilescu, Ed. Humanitas, Bucuresti, 1998.
21. Larchet, Jean-Claude, *Terapeutica bolilor spirituale*, în românește de Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2001.
22. Larchet, Jean-Claude, *Viața liturgică*, traducere de Felicia Dumas, Editura Doxologia, Iași, 2017.
23. Maica Alexandra, principesa Ileana a României, *Sfintii îngeri*, Ed. Anastasia, Bucuresti, 2009.
24. Makarios Simonopetritul, *Triodul explicat*, traducere de Diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2000.
25. Mateos, Juan, *Celebrarea Cuvântului în Liturghia Bizantină*, traducere de Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.
26. Meyendorff, John, *Hristos in gandirea crestina rasariteana*, trad.din lb.engleza de Pr.prof. Nicolai Buga, carte tiparita cu binecuvantarea P.F.P.Teoctist Patriatul B.O.R., Bucuresti, EIBMBOR, 1997.
27. Mihaltan, Ioan *Preotia Mântuitorului Hristos si preotia bisericeasca*, Episcopul Oradiei, Oradea, Ed. Episcopiei, 1993.
28. Necula, Pr.prof.dr., D. Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996.
29. Necula, Pr.prof.dr., D. Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. II, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2001.
30. Necula, Pr.prof.dr., D. Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004.
31. Necula, Pr.prof.dr., D. Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. IV, Editura Cuvântul Vieții, București, 2010.

32. Pavel, Asistent, Const. C., *Familia preotului*, în „G.B.”, XIX (1960), nr. 1-2.
33. Pelikan, Jaroslav, *Fecioara Maria de-a lungul secolelor: locul ei în istoria culturii*, trad. din engleza de Silvia Palade, Ed. Humanitas, București, 1998;
34. Popescu, Prof., T.M., *Sfințenia și răspunderile preoției*, în „S.T.”. IV (1952), nr. 3-4.
35. Sava, Pr.prof.dr., Viorel, „În Biserica Slavei Tale”. *Studii de teologie și spiritualitate liturgică*, I, ediție revizuită și adăugită, Editura Doxologia, Iași, 2013, 206 p.
36. Sava, Pr.prof.dr., Viorel, „În Biserica Slavei Tale”. *Studii de teologie și spiritualitate liturgică*, II, ediție revizuită și adăugită, Editura Doxologia, Iași, 2013, 138p.
37. Sava, Pr.prof.dr., Viorel, „În Biserica Slavei Tale”. *Studii de teologie și spiritualitate liturgică*, III, ediție revizuită și adăugită, Editura Doxologia, Iași, 2013, 143p.
38. Sava, Pr.prof.dr., Viorel, *Participation at the Divine Liturgy – personal necessity and ecclesial event – in the theological reflection of Father Professor Ene Braniște (Participarea la Sfânta Liturghie – necesitate personală și manifestare eclesială – în reflecția teologică a Părintelui Profesor Ene Braniște)*, în „Teologia”, revista Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad, anul XVII, nr. 4(57), 2013, p. 56-73.
39. Sava, Pr.prof.dr., Viorel, *Sfintele Taine în tradiția liturgică romano-catolică – prezentare și evaluare din perspectivă ortodoxă*, Editura Performantica, Iași, 2007.
40. Sava, Pr.prof.dr., Viorel, *Taina Nunții – aspecte liturgice, duhovnicești și pastoral-misionare*, în „Teologie și Viață”, IV (1994), nr. 11–12, p. 44–51.
41. Schmemmann, Alexander, *Maica Domnului*, trad. Cezar Login, Ed. Patmos, Cluj- Napoca, 2010;
42. Schmemmann, Alexander, *Din apa și din Duh: studiu liturgic al botezului*, trad. Pr. Prof. Ion Buga, Ed. Symbol, București, 1992.
43. Schmemmann, Alexander, *Euharistia, Taina Împărăției*, traducere de Pr. Boris Radulescu, Editura Anastasia, București, 1998.
44. Schmemmann, Alexander, *Introducere în Teologia Liturgică*, traducere de Ierom. Vasile Bârză, Editura Sofia, București, 2002.
45. Schmemmann, Alexander, *Liturghie și Viață, Desăvârșire creștină prin intermediul experienței liturgice*, traducere de Pr. Viorel Sava, Editura Basilica, București, 2014.
46. Schmemmann, Alexander, *Liturghie și viață. Desăvârșire creștină prin intermediul experienței liturgice*, traducere și studiu introductiv de Viorel Sava, ediție revizuită, Editura Basilica, București, 2014.
47. Sf. Ambrozio al Milanului, *Despre Sfintele Taine*, în „Scrieri”, Partea a 2-a, col. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 53, traducere, introducere și note de Pr.prof. Ene Braniște, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.
48. Sf. Chiril al Ierusalimului., *Cateheze*, traducere și note de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003.
49. Sf. Grigorie de Nyssa, *Marele cuvânt catehetic*, trad. în rom. de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, în col. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 33, (Scrieri exegetice, dogmatico-polemice și morale), București, 1998.
50. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Viața Maicii Domnului*, trad. și postfata diac. Ioan I. Ica jr., Deisis, Sibiu, 1998.
51. Sf. Nicodim Aghioritul, *Despre deasa Împărtășire cu Preacuratele lui Hristos Taine*, Editura Orthodoxos Kypseli, Tesalonic, Grecia, 1992.
52. *Sfânta Spovedanie și Sfânta Împărtășanie. Întrebări și răspunsuri liturgice*, în colaborare cu: Pr.prof.dr. Nicolae D. Necula, Pr.lect.dr. Marian Mihai, Pr.lect.dr. Vasile Gavrilă, Pr.asist.dr. Silviu Tudose, Editura Trinitas a Patriarhiei Române, București, 2014.

53. Streza, IPS Dr., Laurențiu, *Tainele de inițiere creștină în Bisericile Răsăritene*, Editura Trinitas, Iași, 2002.
54. Taft, F. Robert, *O istorie a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur*, vol. II, *Transferul darurilor și celelalte rituri preanaforale*, partea 1, *Intrarea cea Mare*, traducere de Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2012; partea 2, *Apropierea de Jertfelnic*, traducere de Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2013.
55. Taft, F. Robert, *O istorie a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur*, vol. IV, *Dipticele*, traducere de Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2008.
56. Taft, F. Robert, *Comparativ liturgy fifty yars after Anton Baumstark (1872-1948). Acts of International Congress*, în colecția *Orientalia Christiana Analect*, 265, Pontificio Instituto Orientale, Roma, 2001.
57. Teognost, Ieromonahul, *Botezul și mirungerea: Taine ale nasterii și devenirii întru Hristos*, Ed. Credința Stramoseasca, Iasi, 2004.
58. Vasile, Episcopul Oradiei, *Cuvântări liturgice*, ediția a II-a, Oradea, 1976.
59. Vasilescu, Diac. Prof., Em., *Cultura preotului de astăzi*, în „BOR”, LXXIII (1955), nr. 7.
60. Vintilescu, Pr.prof.dr., Petre, *Istoria Liturghiei în primele trei veacuri*, Editura Nemira, București, 2001.
61. Vintilescu, Pr.prof.dr., Petre, *Liturghierul explicat*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1972.
62. Vintilescu, Pr.prof.dr., Petre, *Preotul în fata chemării sale de pastor al sufletelor*, tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfintitului Teofan, Mitropolitul Olteniei, Craiova, Ed. Mitropolia Olteniei, 2007.
63. Vilciu, Pr., Marian, *Sfânta Taină a Preoției în riturile creștine actuale*, „Valahia” University Press, Târgoviște, 2008.

8. 2 Seminar/laborator	Metode de	Observații
1. Teme și direcții de cercetare în Teologia Liturgică românească în sec. XX și la începutul sec. XXI	expunere, conversație	7 ore
2. Teme și direcții de cercetare în Teologia Liturgică occidentală în sec. XX și la începutul sec. XXI		7 ore

Bibliografie;

- *Bibliografia de la curs.*

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Feed-back pozitiv privind calitățile, competențele și abilitățile dobândite de către absolvenți.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	EXAMEN	Colocviu	60%
10.5 Seminar/ Laborator	Prezență, implicare, susținerea unei lucrări științifice	Adunarea punctajului obținut, la nota finală	40%
10.6 Standard minim de performanță			
Înșușirea minimă (concepțe generale, fundamentale) a materiei în vederea obținerii numărului de credite eferente.			

Data completării:

09 septembrie 2022

Titular de curs:

Prof. Dr. Pr. Viorel SAVA

Titular de seminar:

Prof. Dr. Pr. Viorel SAVA

Data avizării în Consiliul Școlii Doctorale
09 septembrie 2022

